

การส่งเสริมความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ในครอบครัวและ ชุมชนเชิงพุทธ

A Promotion of Love, Warmth, and Care in Family and Community based on Buddhist Teaching

Received: June 08, 2021
Revised: June 24, 2021
Accepted: June 24, 2021

ณัฐรดา แฮคำ¹ และ สิงห์คำ รักป่า²
Natrada Haekham and Singkham Rakpa
(s.rakpa@gmail.com)

บทคัดย่อ

ปัญหาครอบครัวไทยด้านต่าง ๆ ถูกนำเสนอในสื่อต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าครอบครัวไทยขาดการส่งเสริมความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่ ซึ่งเป็นการแสดงออกที่สมาชิกในครอบครัวแสดงต่อกันอย่างจริงจัง สถาบันการศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวได้พยายามแก้ไขปัญหาคือครอบครัวในรูปแบบต่าง ๆ งานวิจัยด้านชุมชน สาธารณสุข กรมสุขภาพจิต ได้นำเสนอโครงการและโปรแกรมการสร้างครอบครัวอบอุ่นในครอบครัว เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้กับสมาชิกในครอบครัว พระพุทธศาสนาเป็นหนึ่งในสถาบันหลักของประเทศ คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีหลักคำสอนที่ชัดเจนและเหมาะกับการอบรมกล่อมเกล่าให้สมาชิกในครอบครัวเป็นสมาชิกที่รู้จักบทบาทของตนเองในครอบครัวคือ วินัยของศฤงคารคือ ทิศ 6 บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอโปรแกรมกิจกรรมที่ออกแบบตามหลักคำสอนในทิศ 6 เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในบทบาทของสมาชิกในครอบครัว คือ พ่อ แม่ สามีน ภรรยา และบุตร การจัดกิจกรรมตามแนวทางที่นำเสนอจะช่วยให้สมาชิกในครอบครัวสร้างครอบครัวที่อบอุ่นเป็นครอบครัวที่พึงประสงค์ ลด และแก้ไขปัญหาคือครอบครัวได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การส่งเสริม, ความรัก, ความอบอุ่น, ครอบครัว, ชุมชน

¹ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

² คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Abstracts

Various aspects of Thai family issues are presented in various media, showing that Thai families lack the promotion of love, warmth, empathy, which is an expression that members of the family should express sincerely. Educational institutions and organizations associated with families have tried to solve various forms of family problems. Community Research, Public Health, and the Department of Mental Health have introduced programs to raise awareness for family members. Buddhism one of the country's main Pillars: Nation, Religious and Monarchy has its direct teaching called the six quarters or direction, dealing with the family to admonish family members their obligatory duties. The paper aims to present an activity program designed based on the 6 directions to raise awareness of family members: father, mother, husband, wife, and children.

Keywords: Promotion, Love, Warmth, Family, Care Community

บทนำ

สถาบันหลักในสังคมที่รู้จักกันชื่อย่อว่า “บวร” ประกอบด้วย บ บ้านหรือครอบครัว ว วัด หรือสถาบันศาสนาและ ร โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา โดยสถาบันทั้งสามนี้มีความสำคัญในฐานะเป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นเสาหลักของสังคมทำหน้าที่แตกต่างกันไป มีความสำคัญตามบริบทและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น สถาบันครอบครัว เพราะทำหน้าที่ปลูกฝังสิ่งดีงามถูกต้องอันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคนและสังคมเป็นอันดับแรกโดยเป็นพลังในการหล่อหลอมและขัดเกลาสมาชิกในครอบครัวให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามครรลองที่ถูกต้องด้วยวิถีทางของครอบครัว นั่นคือการอบรมเลี้ยงดู ปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม รวมไปถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่สมาชิกในครอบครัว มุ่งให้สมาชิกในครอบครัวได้รับการพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจในวิถีทางที่ถูกต้องเพื่อความเป็นสมาชิกของสังคมที่พึงประสงค์ มีคุณภาพ วุฒิภาวะ รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ และเป็นพลังที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติสืบต่อไป

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในประชาคมโลก กระแสอิทธิพลของบริโภคนิยม วัตถุนิยม ส่งผลกระทบทั้งด้านบวกและลบแก่สังคมไทยและคนในสังคมอย่างมาก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปรับตัวในด้านต่าง ๆ อาทิ วิธีการดำเนินชีวิตและวิถีวัฒนธรรม ผลกระทบด้านลบที่เห็นได้ชัดเจนนี้อาจจะวิกฤตเรื่องค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และ พฤติกรรม ค่านิยมที่ผิดที่เป็นผลสืบเนื่องคือการตัดสินใจของความเป็นมนุษย์กัน ที่ฐานะความร่ำรวย การครอบครองทรัพย์สินสิ่งของที่มีเยื่อหุ้ม ผลกระทบดังกล่าวนี้แผ่เป็น วงกว้างครอบคลุมไปถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม กฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม และแน่นอนว่า สถาบันครอบครัวย่อมได้รับผลกระทบโดยตรงเช่นกัน ดังข้อมูลข่าวที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ เช่นการหย่าร้าง ความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น ปัจจุบันสถาบันครอบครัวไทยมีความ อ่อนแออย่างมาก สัมพันธภาพและความเกื้อกูลของคนในครอบครัวลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด มีคดีฟ้องร้องระหว่างระหว่างสมาชิกในครอบครัวญาติพี่น้องอยู่ไม่น้อย เกิดอะไรขึ้นกับ บทบาทหน้าที่ของเสาหลักในครอบครัว ? ดังที่ทราบกันว่าสมาชิกในครอบครัวได้รับการ อบรมอย่างเต็มที่จากพ่อแม่ผู้หนึ่งในครอบครัว แต่ความเป็นจริงในปัจจุบัน ประสิทธิภาพใน การอบรมกล่อมเกลาดังกล่าวลดลงอย่างมากส่งผลให้สังคมครอบครัวเผชิญกับปัญหา หลากหลายรูปแบบ เยาวชนไทยไม่มีภูมิคุ้มกันตัวเอง กลายเป็นเหยื่อของกระแสของ บริโภคนิยม วัตถุนิยม เกิดค่านิยมผิด ๆ มองข้ามความสัมพันธ์ในครอบครัว ละเลยคำสอน และการกล่อมเกล่า ทำให้สังคมต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ เช่น อบายมุข ยาเสพติด การออก จากโรงเรียนกลางคัน พฤติกรรมไม่พึงปรารถนาของเยาวชน เช่น นิสัยก้าวร้าว ขอบใช้ ความรุนแรง ขาดความอดทนอดกลั้น เป็นต้น บทความนี้เห็นความสำคัญของปัญหา ดังกล่าวจึงจะเสนอแนวทางการการส่งเสริมความรักความอบอุ่นในครอบครัวและชุมชน เพื่อสนับสนุนสถาบันครอบครัวไทยให้เป็นครอบครัวที่เข้มแข็งอันจะเป็นประโยชน์สุขของ ชุมชนในพื้นที่โดยยึดถือแนวทางตามคำสอนของพระพุทธศาสนา

ความหมายของ ครอบครัว ชุมชนและความอบอุ่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ให้ความหมายความหมายคำว่า ครอบครัวไว้ว่า “ ครอบครัว (น.) สถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วยสามีภรรยาและ หมายความว่ารวมถึงลูกด้วย”

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2560 – 2564 หน้า 4 มติการประชุมคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ครอบครัว (กยค.) ครั้งที่ 2/2562 เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2562 ณ ห้องประชุม 2503 ชั้น 5 ตึกบัญชาการ 2 ทำเนียบรัฐบาลได้เห็นชอบร่างนิยามและประเภทครอบครัว ดังนี้ ครอบครัว คือ “บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภริยา หรือมีความผูกพันทางสายโลหิต หรือทางกฎหมาย หรือเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติ ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต่างมีบทบาทหน้าที่ต่อกัน มีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน”

ขณะที่พจนานุกรมศัพท์แพทยศาสตร์มอสบี (2009) ให้นิยามครอบครัวว่า ครอบครัวคือกลุ่มคนที่สัมพันธ์ เชื่อมโยง เกี่ยวข้องกันด้วยการถ่ายทอดทางพันธุกรรม เช่น พ่อแม่ ลูกและพี่น้อง และครอบคลุมไปถึงกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงทางการสมรสรวมไปถึงผู้ที่มีความผูกพันห่วงใยมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอ

ในรายงานการวิจัยการศึกษาและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างหลักประกันความ มั่นคงของ ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2553) ให้คำนิยามครอบครัวว่า “บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยการเกิดการแต่งงาน หรือการรับ เป็นบุตรบุญธรรม และอาศัยอยู่ร่วมกันในบ้านเรือนหรือที่พักอาศัยเดียวกัน หรืออาจแยกกันอยู่ชั่วคราว ตามความจำเป็นด้านการศึกษา หรือการทำงานอาชีพ แต่ยังคงมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างต่อเนื่อง”

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว นิยามว่า ครอบครัวคือ “กลุ่มบุคคลที่ผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกันทำหน้าที่เป็นสถาบันหลัก ฐานรากสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต” (2562) จากคำนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่มนุษย์อยู่ด้วยกันประกอบด้วยสมาชิกในครอบครัวที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ทางสายโลหิต ทางกฎหมาย รวมไปถึงความห่วงใยที่มีต่อกันของสมาชิกครอบคลุมไปถึงการอยู่ด้วยกันและการแยกกันอยู่ชั่วคราวตามความจำเป็นด้านการศึกษาหรือการทำงานอาชีพ

ประเภทของครอบครัวไทย

ประเภทของครอบครัวไทยแบ่งออกได้หลายประเภทตามหน่วยงานหลักคือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNFPA) ซึ่งดูแลและดำเนินงานด้านครอบครัว

ในประเทศไทยและต่างประเทศ หากแบ่งตามโครงสร้าง ครอบครัวสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ 1) ครอบครัวเดี่ยว คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยบุคคลที่ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภริยาอาจมีหรือไม่มีบุตร พ่อหรือแม่อยู่กับบุตร หรือพี่น้องหรือญาติไม่เกินสองรุ่นใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน 2) ครอบครัวขยาย คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สามรุ่นขึ้นไป หรือครอบครัวเดี่ยว สองครอบครัวขึ้นไปที่มีความผูกพันทางสายโลหิต หรือเกี่ยวดองเป็นเครือญาติ ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน และ อาศัยอยู่ในบ้านหรือบริเวณเดียวกัน

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2561) อธิบายเพิ่มเติมว่า ครอบครัวตามโครงสร้างดังกล่าว สามารถจำแนกครอบครัวตามลักษณะเฉพาะที่มีนัยสำคัญได้ 6 ลักษณะ ดังนี้ 1) ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว คือ ครอบครัวที่พ่อหรือแม่ต้องเลี้ยงดูบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะโดยลำพัง 2) ครอบครัวข้ามรุ่น คือ ครอบครัวที่มี ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่กับหลานตามลำพัง 3) ครอบครัวที่ผู้สูงอายุอยู่ด้วยกันตามลำพัง คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิกอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ตั้งแต่สองคนขึ้นไป อยู่ร่วมกันโดยไม่มีสมาชิกช่วงวัยอื่นอาศัยอยู่ด้วย 4) ครอบครัวคู่รักเพศเดียวกัน คือ ครอบครัวที่มีบุคคลเพศเดียวกันใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยา 5) ครอบครัวผสม คือ ครอบครัวที่ชายหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย มีบุตรติดมา และได้สมรสหรืออยู่กินกันฉันสามีภริยาเป็นครอบครัวใหม่ และบุตรนั้นอาศัยอยู่ด้วยกัน 6) ครอบครัววัยรุ่น คือ ครอบครัวที่ชายและหญิงมีอายุต่ำกว่า 20 ปี ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยา ครอบครัว

สังคมไทยกับการเปลี่ยนแปลง

จากคำกล่าวที่ว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นนิรันดร์ คือการยอมรับว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องธรรมดา เป็นสัจธรรม ซึ่งตรงกับกฎอนิจจัง หนึ่งในไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง และอนตตา หลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา คือเป็นความจริงตามธรรมชาติ พระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตามความจริงที่เป็นกฎธรรมชาติเหล่านี้ก็ดำเนินไปอยู่ อย่างนั้นดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “อุปปาทา วา ภิกขเว ตถาคตานิ อนุปปาทา วา ตถาคตานิ จีตา ว สา ธาตุ ...แปลความว่า “ ตถาคตคือพระพุทธเจ้า จะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ตามความจริงก็คงอยู่เป็นกฎธรรมดา เป็นความแน่นอนของธรรมชาติ ว่าดังนี้ ๆ ” “นี่คือการมองความจริงตามแบบของพระพุทธศาสนา พุทธพจน์นี้เป็นหลักพื้นฐาน เราควรเริ่มต้น

ด้วยหลักนี้ นั่นคือพระพุทธศาสนามองสิ่งทั้งหลายเป็นเรื่องของธรรมชาติและกฎธรรมชาติ เป็นความจริงที่เป็นอยู่อย่างนั้นตามธรรมชาติของมัน ไม่เกี่ยวกับการเกิดขึ้นของ พระพุทธเจ้า”(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) การเปลี่ยนแปลงอาจเกิดจากหลาย ปัจจัย และมองการเปลี่ยนแปลงได้หลายมิติ ดังข้อสมมติเรื่องการเปลี่ยนแปลงของ นักวิชาการชื่อ นิสเบท (Nisbet,1969) ที่เสนอทัศนะว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องกฎ ธรรมชาติ เป็นอยู่ตลอดเวลา ต่อเนื่อง การเป็นแบบเดียวกันและเป็นสิ่งจำเป็น เมื่อความ เปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่นอกเหนือการควบคุม คนที่รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงจึงเป็นคนมี ความทุกข์น้อยเพราะได้รับรู้และยอมรับว่า สรรพสิ่งอยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์ซึ่งเป็นกฎ ธรรมชาติ คือ “อนิจจัง ไม่เที่ยง ไม่คงที่ เกิดแล้วดับไป เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เป็น ทุกข์ คงอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ และเป็น อนัตตา ไม่เป็นตัวตนของใครที่จะไปสั่งบังคับให้เป็นไป ตามปรารถนาได้ เราจะยึดถือครอบครองไม่ได้ เพราะมันเป็นไปตามเหตุปัจจัยของมัน หรือ ดำรงอยู่ตามสภาวะของมัน” ”(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2564)

ปัจจุบันนี้เราไม่อาจปฏิเสธความจริงที่ประจักษ์ว่า กระแสแห่งความ เปลี่ยนแปลงในประชาคมโลกในทุกด้านส่งผลกระทบทั้งด้านบวกและลบแก่สังคมไทยและ คนในสังคมอย่างมากได้แก่ วิธีการดำเนินชีวิตและวิถีวัฒนธรรม ในอนาคตยังมีแนวโน้มการ เปลี่ยนแปลงด้านสังคมอีกมาก ถนัดกิจ จันกิเสน (2020) เขียนบทความนำเสนอ 10 ปรากฏการณ์ที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยในระยะเวลา 15 ปีข้างหน้า โดยนำข้อมูล จากศูนย์วิจัยอนาคตศึกษา ฟิวเจอร์เทลส์ แล็บ บริษัท แมกโนเลีย ควอลิตี้ ดีเวลอปเม้นท์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (FutureTales Lab by MQDC) ที่ได้ทำการวิเคราะห์คาดการณ์อนาคต เกี่ยวกับปรากฏการณ์ในสังคมไทยที่จะเปลี่ยนแปลงไป โดยนำเสนอภาพสังคมหลากหลายมิติ ที่เป็นไปได้ในอนาคต ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวมีอยู่ 2 คือ อัตลักษณ์ทางเพศที่ ไม่สำคัญอีกต่อไป ครอบครัวสะท้อนความหลากหลาย ยอมรับความหลากหลายทางเพศ สภาพที่เพิ่มขึ้น อนาคตสะท้อนเชื้อชาติที่มีความเป็นลูกผสม

อิทธิพลของแบบวัฒนธรรมการบริโภคนิยม วัตถุนิยม ส่งผลนำไปสู่ผลกระทบ ด้านลบต่อสังคมครอบครัวไทย ดังข้อมูลข่าวสารที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ เช่น การหย่าร้าง ความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น เว็บไซต์ของกรมสุขภาพจิต (2564) เผยข้อมูลที่น่า สนใจโดยมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล ร่วมกับ สสส. ซึ่งเปิดเผยผลสำรวจความรุนแรงใน

ครอบครัวครึ่งปี 2563 จากข่าว 350 ข่าว แยกเป็นสามีภรรยาสูงถึง 65 ข่าว หรือ 62.5% เทียบกับปี 2561 สูงขึ้นร้อยละ¹² และปี 2559 สูงกว่าถึงร้อยละ 50 โดยในรอบครึ่งปี 2563 ข่าวอันดับ 1 ยังเป็นข่าวการฆ่ากันในครอบครัว เป็นข่าวสามีภรรยาทำต่อภรรยาสูงถึง 65 ข่าว โดยมีมูลเหตุมาจากหลายปัจจัย ทั้งหึงหวง ระแวงว่าจะนอกใจ ชัดแย้งเรื่องเงินทรัพย์สิน ปัญหาธุรกิจ โมโหที่ภรรยาขัดใจ ความเครียด เมามาเหล้า ดิทยาเสพติด รวมถึงมีอาการป่วย ข่าวภรรยากระทำต่อสามี 9 ข่าว มีมูลเหตุมาจากถูกสามีทำร้ายร่างกายก่อน ความรุนแรงในครอบครัวไทยโดยเฉพาะสถิติคดีความรุนแรงต่อเด็กและสตรีนั้นทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับทำให้ไทยติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก (สำนักข่าวไทย:2561) หนังสือพิมพ์ The Bangkok Post ฉบับวันที่ 20 มกราคม 2019 (Charoensuthipan, (2019) นำเสนอข้อมูลความรุนแรงในบ้านที่เพิ่มมากกว่าตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. ที่สรุปได้จากการเสวนาเรื่อง จากปัญหาครอบครัวสู่การฆ่า นำเสนอโดยมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล (มญช.) (Women and Men Progressive Movement Foundation) และระบุว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการปัญหานั้นตอบสนองช้าและมีแนวโน้มที่จะมองว่านั่นเป็นเพียงปัญหาครอบครัว

สรุปว่า ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในกระแสโลกปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวไทย ก็เกิดปรากฏการณ์อย่างหนึ่งคือสถาบันครอบครัวไทยมีความอ่อนแอลงมาก กล่าวคือ สัมพันธภาพด้านลบของคนในครอบครัวมีปรากฏในข่าวสารเสมอ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความเกือกูลอย่างที่เคยจะเป็นในสถาบันครอบครัวไทยลดน้อยลงถึงขั้นนำไปสู่ประเด็นทางกฎหมาย มีการฟ้องร้องระหว่างระหว่างสมาชิกในครอบครัวญาติพี่น้องด้วยเรื่องต่าง ๆ ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบดูแลคดีด้านดังกล่าวโดยเฉพาะเรียกว่า “คดีครอบครัว” หมายถึง คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใดๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์ หรือครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (สำนักงานกฎหมายธนู, 2564)

จากสถานการณ์ข้างต้นนี้ เราสามารถคาดการณ์ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย ท่ามกลางกระแสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยมได้ว่า หากผู้นำครอบครัวคือพ่อแม่ไม่ทำหน้าที่ในการอบรมลูกหลานที่เป็นเยาวชนไทยที่จะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต ย่อมทำให้พวกเขาขาดภูมิคุ้มกันตัวเอง กลายเป็นเหยื่อของกระแสของบริโภคนิยม วัตถุนิยม

เกิดค่านิยมผิด ๆ มองข้ามความสัมพันธ์ในครอบครัว ละเลยคำสอนและการกล่อมเกลา ส่งผลให้สังคมต้องเผชิญกับปัญหาระยะยาว คือปัญหาอบายมุข ยาเสพติด การออกจากโรงเรียนกลางคัน นิสัยก้าวร้าว ชอบใช้ความรุนแรง ขาดความอดทนอดกลั้นเป็นต้น นอกจากนี้ยังปรากฏปัญหาการละเลยการดูแลสมาชิกสูงอายุในครอบครัว การทะเลาะวิวาทระหว่างสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะสามีภรรยาอันเนื่องมาจากปัญหาที่หลากหลาย โดยเฉพาะที่เกิดจากความการละเลยหลักจริยธรรมว่าด้วยคู่ครอง ในพระพุทธศาสนา หมายถึงการละเมิดศีลข้อที่ 3 คือ กาเมสุมิจฉาจาร อันเป็นการละเมิดหลักทาสันโดษคือความยินดีในคู่ครองของตน

องค์กรที่เกี่ยวกับครอบครัว

เมื่อปัญหาครอบครัวเกิดขึ้นมีการจัดตั้งองค์กรหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ดำเนินการช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ดังรายชื่อขององค์กรและภารกิจต่อไปนี้ (1) มูลนิธิศุภนิมิต องค์กรที่ดูแล ให้ความสำคัญด้านสิทธิเด็ก (2) มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล องค์กรที่เน้นเรื่องความเท่าเทียมของทุกคนเพศทุกวัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างหญิงชาย (3) มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก องค์กรช่วยเหลือคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมและได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ (4) มูลนิธิปวีณาหงส์สกุลเพื่อเด็กและสตรี องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือทั้งเด็กและสตรีที่ถูกกดขี่และกระทำความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ (5) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก องค์กรที่ต้องการเผยแพร่ปัญหาเด็กขาดสารอาหารและรณรงค์หารายได้สนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน

พระราชบัญญัติและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ครอบครัวและปัญหาครอบครัวในประเทศไทยไม่ได้ถูกละเลยจากทางภาครัฐ ดังจะเห็นว่า มีการออก พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัวพ.ศ.๒๕๖๒ และมีหน่วยงานองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องดูแลเรื่องครอบครัวและปัญหาครอบครัวโดยตรง ประกอบด้วย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กระทรวงยุติธรรม

กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร สำนักงานหลักประกันสุขภาพ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างความอบอุ่นในครอบครัว

มีงานวิจัยและโครงการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือวิธีการ เทคนิคที่จะช่วยส่งเสริมการสร้างความอบอุ่นภายในครอบครัว ดังงานของพรฤดี นิธิรัตน์ และคณะ (2558) เป็นวิจัยกึ่งทดลองเรื่องโดยออกแบบโปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพจิตครอบครัวสามวัยคือ พ่อ แม่ ลูก และ ปู่/ย่า/ ตา/ยาย ต่อการรับรู้บทบาทของสมาชิกและสัมพันธภาพในครอบครัวในพื้นที่ตำบลปะตง และตำบลทรายขาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี โปรแกรมนี้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัวและทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม ผลการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 ครอบครัวหลัง เข้าร่วมโปรแกรมที่เป็นกิจกรรม สมาชิกมีการรับรู้บทบาทของตนเองในครอบครัวสูงขึ้นและสัมพันธภาพในครอบครัวดีขึ้น สมาชิกในครอบครัวมองเห็นความสำคัญของคนและกันตามบทบาทที่แสดงออก ดังบทบาทด้านความรักความอบอุ่นที่ตายายมีต่อหลานด้านการอบรมสั่งสอน แก้ไขปัญหาให้ ทำให้หลานมองเห็นความสำคัญในฐานะเป็นบุคคลสำคัญในครอบครัว (จินตนา ลีละไกรวรรณ และคณะ (2551) จากการที่สมาชิกในครอบครัวถ้อยทีถ้อยอาศัย รับบทบาทตนเอง มีเวลาปฏิสัมพันธ์ ทำกิจกรรมร่วมกันย่อมเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างครอบครัวไม่จำกัดด้วยวัย ไม่มีช่องว่างระหว่างวัย สุขภาพกายและใจย่อมดีขึ้น (จิตาภา การค้า (2561) ดังนั้นรูปแบบกิจกรรมใด ๆ ที่ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน เปิดเผยความรู้สึกต่อกัน ย่อมทำให้เกิดความอบอุ่น มีสุขภาวะที่ดีในทุกมิติ ดังโครงการของ สมพร อภิชาติ (2562) “เสริมพลังครอบครัวอบอุ่น สุขภาพจิตดี มีความสุข ” ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ผลของการจัดกิจกรรมได้รับคือ ครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดี มีความรักและความอบอุ่น มีความเข้มแข็งในชุมชน มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว ทางด้านร่างกายและจิตใจ

การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว

สัมพันธภาพที่ดีที่อบอุ่นเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการอยู่ร่วมกันในครอบครัวจะส่งผลให้สุขภาพใจของทุกคนในบ้านแข็งแรงอีกด้วย มีวิธีการที่หลากหลายในการสร้างความอบอุ่นและสัมพันธภาพในครอบครัว เช่น เอาใจใส่กันเสมอ ความเข้าใจ การพูดและใช้เวลาด้วยกัน (Brainfit,2021) สุภาพร เทพยสุวรรณ (2561) เสนอ 10 วิธี ทำให้ครอบครัวมีความสุข คือ (1) วางโทรศัพท์มือถือลง (2) ออกกำลังกายด้วยกัน (3) การนั่งร่วมโต๊ะรับประทานอาหารด้วยกัน (4) จัดหาโปรแกรมประกันสุขภาพให้กับทั้งครอบครัว (5) ทำกับข้าวร่วมกันกับลูก (6) การดูแลตัวเอง เพื่อเป็นอย่างที่ดีให้กับครอบครัว (7) เข้าร่วมกลุ่มหรือเครือข่ายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มเครือข่ายของเพื่อนบ้าน (8) ตกแต่งอาหารให้น่ารับประทาน (9) อย่าเก็บคำพูดสำคัญไว้กับตัว และ (10) อย่าคาดหวังความสมบูรณ์แบบจากลูก นอกจากนี้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เช่น หน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข เช่น โรงพยาบาล อนามัย อสม. รวมไปถึงหน่วยงานศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นต้น ได้จัดโครงการเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในครอบครัว (ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2564)

การสร้างสร้างความอบอุ่นในครอบครัวเชิงพุทธ

เป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาคือการบรรลุอมตธรรมคือพระนิพพาน ซึ่งพุทธศาสนิกชนอันประกอบด้วยพุทธบริษัทสี่ คือภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ต้องใช้ความเพียรวิริยะอุตสาหะอย่างเต็มกำลังเพื่อบรรลุถึงอมตธรรมนั้น ในเพศบรรพชิต พระวินัยพร้อมทั้งอนุบัญญัติได้รับการวางไว้เพื่อเป็นกรอบให้ปฏิบัติตาม เพื่อความเป็นระเบียบและความงดงามแห่งหมู่สงฆ์ ในส่วนของฆราวาสที่ยังไม่พร้อมในการบำเพ็ญปฏิบัติในเพศบรรพชิตพระพุทธเจ้าทรงมีพระมหากรุณาคุณในการวางหลักศีลธรรมขั้นพื้นฐานเอาไว้ อาทิ หลักไตรสิกขา บุญกิริยาวัตถุ ฆราวาสธรรม ทิศ 6 เป็นต้น เป็นการสั่งสมบารมี หรือกล่อมเกลากุศลกรรมให้มีความพร้อมในอนาคต จากหลักฐานในพระไตรปิฎก โดยเฉพาะพระสูตรในพระสุตตันตปิฎก ซึ่งให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงมองเห็นความสำคัญของจริยธรรมของชุมชนที่ถือว่าเป็นผู้ให้การอุปถัมภ์ดูแลบรรพชิตซึ่งเป็นพุทธบริษัทด้วยกัน ใน

หลายโอกาสทรงแสดงหลักธรรมสำหรับฆราวาสโดยเฉพาะ ทรงบัญญัติพระวินัยสำหรับบรรพชิต ในขณะเดียวพระองค์ก็ทรงสั่งสอนคฤหัสถ์ บางครั้งเรียกว่า คิทธิปฏิบัติ หรือ คิทธิวินัยหรือวินัยของคฤหัสถ์ พระพรหมคุณาภรณ์ (2543) กล่าวว่า วินัยของคฤหัสถ์คือ พระพุทธโอวาทที่ทรงประทานไว้ในสีกาลกสูตรและอุบาสกธรรม 5 ในพระไตรปิฎก

พระพรหมคุณาภรณ์ประมวลวินัยของคฤหัสถ์ไว้ โดยแบ่งเป็น 2 หมวดใหญ่ คือ หมวดหนึ่ง วางฐานชีวิตให้มั่นประกอบด้วยกฎ 3 ข้อคือ กฎ 1 เว้นชั่ว 14 ประการ คือ เว้นกรรมกิเลส 4 เว้นอคติ 4 เว้น อบายมุข 6 กฎ 2 เตรียมทุน 2 ด้าน คือ (1) เลือกคนที่เสวนา (2) จัดสรรทรัพย์ที่หาได้ กฎ 3 รักษาความสัมพันธ์ 6 ด้าน ประกอบด้วย

ก. ทำทุกทิศให้เกษมสันต์ ทิศที่ 1 บิดามารดา ทิศที่ 2 ครูอาจารย์ ทิศที่ 3 ภรรยา ทิศที่ 4 มิตรสหาย ทิศที่ 5 คนรับใช้และคนงาน ทิศที่ 6 พระสงฆ์ ในบทความนี้มุ่งกล่าวเฉพาะหลักธรรม: ทิศ 6 สามเณร ภรรยา บิดามารดาบุตรหลาน

ข. เกื้อกูลกันประสานสังคม หมวด 2 นำชีวิตให้ถึงจุดหมาย ประกอบด้วยจุดหมาย 3 ชั้น ชั้นที่ 1 จุดหมายขั้นตาเห็น ชั้นที่ 2 จุดหมายเลยขั้นตาเห็น ชั้นที่ 3 จุดหมายสูงสุด จุดหมาย 3 ด้าน ด้านที่ 1 จุดหมายเพื่อตน ด้านที่ 2 จุดหมายเพื่อคนอื่น ด้านที่ 3 เพื่อจุดหมายร่วมกัน

ในบทความนี้มุ่งเน้นที่หมวดหนึ่ง กฎ รักษาความสัมพันธ์ 6 ด้าน กฎ 3 คือ ทำทุกทิศให้เกษมสันต์ ซึ่งสัมพันธ์กับการสร้างความอบอุ่นให้กับครอบครัวโดยตรง และกฎอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย

ทิศ 6 กับการสร้างความอบอุ่นในครอบครัว

ความอบอุ่นในครอบครัวเป็นตัวชี้วัดความสุขในครอบครัวได้ดีและชัดเจนที่สุด พระพุทธศาสนาชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในสังคมทุกมิติ โดยมองจากมิติครอบครัวก่อนจะเชื่อมโยงไปยังบุคคลในสังคมภายนอก รวมเรียกว่า ทิศ 6 ที่ผู้ครองเรือนต้องใส่ใจมองให้ครบทุกมิติ เพื่อความเข้าใจในเนื้อหาในหลักวินัยคฤหัสถ์ในส่วนนี้ ใคร่ขอคัดข้อความจากพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559) ในเฉพาะทิศที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบุคคลในครอบครัว คือ บุรตถิมทิศ (ทิศเบื้องหน้า คือ ทิศตะวันออก ได้แก่มารดาบิดา ปจฉิมทิศ (ทิศเบื้องหลัง คือ ทิศตะวันตก ได้แก่บุตรภรรยา)

บุรฉัตรทิศา (ทิศเบื้องหน้า คือ ทิศตะวันออก ได้แก่ มารดาบิดา เพราะเป็นผู้มีอุปการะแก่เรา

ก. บุตรธิดาพึงบำรุงมารดาบิดา ผู้เป็นทิศเบื้องหน้า ดังนี้ 1) ทานเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ 2) ช่วยทำการงานของท่าน 3) ดำรงวงศ์สกุล 4) ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท 5) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

ข. บิดามารดาอย่ามโนเคราะห์บุตรธิดา ดังนี้ 1) ห้ามปรามจากความชั่ว 2) ให้ตั้งอยู่ในความดี 3) ให้ศึกษาศิลปวิทยา 4) หาครูครองที่สมควรให้ 5) มอบทรัพย์สมบัติให้ในโอกาสอันสมควร ในส่วนบุตรหลานที่ดูแลบิดามารดาได้ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมว่าด้วย ความกตัญญูตเวทิตา

ปัจฉิมทิศ (ทิศเบื้องหลัง คือ ทิศตะวันตก ได้แก่ บุตรภรรยา เพราะมีขึ้นภายหลังและคอย เป็นกำลังสนับสนุนอยู่ข้างหลัง

ก. สามีพึงบำรุงภรรยา ผู้เป็นทิศเบื้องหลัง ดังนี้ 1) ยกย่องให้เกียรติสมกับฐานะที่เป็นภรรยา 2) ไม่ดูหมิ่น 3) ไม่นอกใจ 4) มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านให้ 5) หาเครื่องประดับมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส

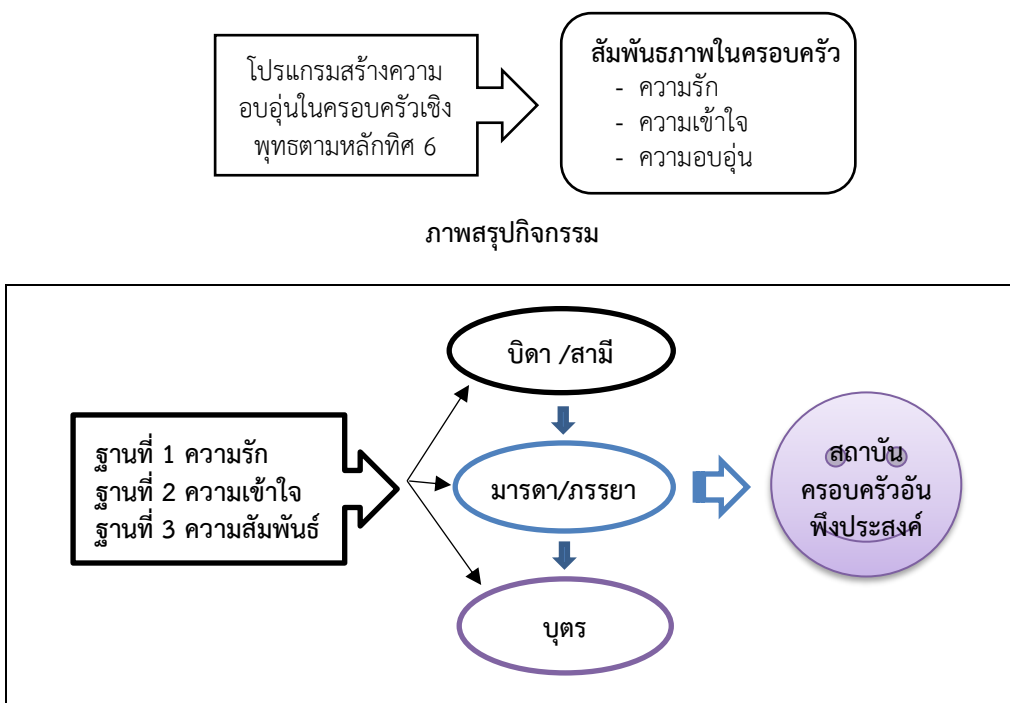
ข. ภรรยาอย่ามโนเคราะห์สามีดังนี้ 1) จัดงานบ้านให้เรียบร้อย 2) สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี 3) ไม่นอกใจ 4) รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้ 5) ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง วินยคฤหัสถ์ว่าด้วยหลักปฏิบัติที่สามีภรรยาพึงปฏิบัติตามข้างตนนี้เป็นการสร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในครอบครัว

การสร้างความอบอุ่นในครอบครัวที่หน่วยงานต่าง ๆ ในสังคมไทยจัดขึ้นในรูปแบบของโครงการ หรือในรูปของโปรแกรม หรือ การอบรมเชิงปฏิบัติการได้ ดังอ้างไว้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสุขในครอบครัวข้างต้น เช่น โปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพจิตครอบครัวสามวัย ต่อการรับรู้บทบาทของสมาชิกและสัมพันธภาพในครอบครัวของ พรฤตินิธิรัตน์ และคณะ (2558) ซึ่งเป็นงานวิจัย ผลของโปรแกรมเป็นบวกคือสมาชิกมีการรับรู้บทบาทของตนเองในครอบครัวสูงขึ้น และสัมพันธภาพในครอบครัวดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นต้น

พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นหนึ่งในสถาบันหลักของสังคมไทยที่มีบทบาทในการกล่อมเกล่าอบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนที่เป็นสมาชิกในสังคมให้ตั้งมั่นในความดี ที่

สำคัญคือบทบาทสำคัญในการอบรมพุทธศาสนิกชนให้ตระหนักรู้บทบาทของตนเองในครอบครัวอย่างเหมาะสมดังหลักปฏิบัติในทศ 6 ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างสัมพันธภาพที่ดี มั่นคง และอบอุ่นให้กับสมาชิกในครอบครัว บทความนี้มีวัตถุประสงค์นำเสนอแนวคิดกิจกรรมหรือโปรแกรมที่ออกแบบตามหลักคำสอนในทศ 6 ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวโดยตรงคือปฐกัมมทศ (ทศเบื้องต้น คือ ทศตะวันออก ได้แก่ มารดาบิดา และปัจฉิมทศ (ทศเบื้องหลัง คือ ทศตะวันตก ได้แก่ บุตรภรรยา โดยมีกรอบแนวคิดที่ว่า สมาชิกครอบครัวซึ่งเป็นปฐกัมมทศและปัจฉิมทศนั้นหากมีสัมพันธภาพในครอบครัวที่แน่นแฟ้น ประกอบด้วย ความรัก ความเข้าใจ โดยการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามหลักคำสอนในทศ 6 ย่อมเป็นครอบครัวที่อบอุ่น ไร้ปัญหา

กรอบแนวคิดในการสร้างโปรแกรมสร้างความอบอุ่นในครอบครัวเชิงพุทธ

ผลสัมฤทธิ์ของงานที่คาดหวัง

ผลผลิต : สมาชิกครอบครัว (บิดา มารดา ลูก) ได้รับความรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรู้เรื่องความสำคัญของครอบครัวและได้ทำกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันในฐานะเป็นปรัตถิมทิศ

สมาชิกครอบครัว (สามี ภรรยา) ได้รับความรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรู้เรื่องความสำคัญของครอบครัวและได้ทำกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันในฐานะเป็นปัจฉิมทิศ

ผลลัพธ์ : สมาชิกครอบครัว (พ่อ/สามี แม่/ภรรยา/ ลูก) เห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัว มีการแสดงบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกครอบครัวที่ดี มีการสื่อสารและใช้เวลาร่วมกันมากขึ้นในฐานะเป็นปรัตถิมทิศและปัจฉิมทิศ

โปรแกรมดำเนินงานที่ออกแบบตามหลักทิศ 6

กิจกรรมที่ 1 : ครอบครัวของเรา จัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวรวมเพื่อเสริมสร้างให้สมาชิกในครอบครัวได้ใช้เวลาร่วมกันสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกัน

กิจกรรมที่ 2 : ทิศเกษมสันต์ สร้างความรู้ให้กับสมาชิกในครอบครัว ประกอบด้วย (1) ปัจฉิมทิศ สร้างความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในครอบครัวคือในฐานะเป็นสามีภรรยาให้เกียรติซึ่งกันและกัน การสร้างความสัมพันธ์ ความรัก ความเข้าใจและความผูกพันระหว่างสมาชิกครอบครัวในฐานะเป็นปัจฉิมทิศ (2) ปรัตถิมทิศ สร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ในฐานะเป็นปรัตถิมทิศ สร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของลูกที่ปฏิบัติตามหลักทิศ 6 เป็นการแสดงความกตัญญู ตามหลักปฏิบัติในทิศ 6 ในการดำเนินชีวิตครอบครัว กิจกรรมแบ่งออกเป็น 3 ฐานคือ ฐานความรัก ฐานความเข้าใจและฐานความสัมพันธ์ที่ดี คือสมาชิกครอบครัวจากปรัตถิมทิศและปัจฉิมทิศจะเวียนกันเข้าฐานทั้ง 3 ฐานครบดังภาพสรุปข้างต้น

กิจกรรมที่ 3 : ธรรมอาทาสะ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวทั้งหมดเพื่อเสริมสร้างให้สมาชิกในครอบครัวได้ใช้เวลาร่วมกัน กิจกรรม “ธรรมอาทาสะ : กระฉกรรรมส่องครอบครัว” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัวและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่เหล่านั้น โดยให้ผู้เข้าร่วมสะท้อนบทบาทเหล่านั้นผ่านการเลือกหยิบรูปภาพแทนบทบาทของตนเองที่มีต่อครอบครัวและอธิบายเหตุผลที่เลือกภาพนั้น เช่นเลือกหยิบภาพคุณครูแทนบทบาทของพ่อแม่ เพราะพ่อแม่เปรียบเสมือนคุณครูคนแรกของลูกอบรมสั่งสอนสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น สมาชิกในครอบครัวทุกคนจะได้รับโอกาสให้เลือกภาพที่เป็นการสะท้อนบทบาทของตนเองและพร้อมที่จะอธิบายบทบาทของตนเองได้ และพร้อมที่จะปรับบทบาทหากไม่ถูกต้องเหมาะสม

สรุป

สังคมไทยท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงกำลังเผชิญกับความหลากหลายของปัญหาที่เกี่ยวข้องครอบครัวที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ภาครัฐไม่ได้นิ่งนอนใจเลยละเลยปัญหาที่เกิดขึ้น มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัวพ.ศ. 2562 และมีหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว นอกจากนี้จะดูแลแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ยังมีการจัดโครงการกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนสัมพันธ์ภาพที่ดีที่อบอุ่นซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการอยู่ร่วมกันในครอบครัว และมีโครงการงานวิจัยเชิงทดลอง โปรแกรมสร้างความอบอุ่นในครอบครัว ด้วยเชื่อว่าเพราะหากครอบครัวมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน จะส่งผลด้านบวกให้สุขภาพกายและสุขภาพใจของทุกคนและย่อมนำไปสู่ครอบครัวอันพึงประสงค์ พระพุทธศาสนาเป็นองค์กรหนึ่งและเป็นหนึ่งในสถาบันหลักของชาติ มีภาระกิจสำคัญยิ่งในอันที่จะอบรมสั่งสอนแนวทางการสร้างครอบครัวอบอุ่น ซึ่งหลักคำสอนที่เกี่ยวกับครอบครัวนั้นมีความชัดเจนเพียงพอที่จะให้แนวทางการสร้างครอบครัวให้อบอุ่นได้ ได้แก่ หลักปฏิบัติในทศ 6 ซึ่งให้ความสำคัญกับสมาชิกในครอบครัวในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างกันอย่างดีเยี่ยมซึ่งไม่มีฝ่ายใดได้ประโยชน์เพียงข้างเดียวแต่มีลักษณะเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ เช่น ปัจฉิมทศ (ทศเบื้องหลัง คือ ทศตะวันตก ได้แก่บุตถภรรยา ผู้คอยเป็นกำลังสนับสนุนอยู่ข้างหลัง สามิพังบำรุงภรรยาผู้เป็นทศเบื้องหลังข้อ ที่ 3) ไม่นอกใจซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่ยึดโยงกับศีลข้อที่ 3 คือ กาเมสุมิฉณาจารเวรมณี เพื่อเป็นการตอบแทนสามีที่ซื่อสัตย์ภรรยาาก็ให้ปฏิบัติอยู่ในความซื่อสัตย์ดุจเดียวกัน หลักคำสอนตามหลักทศ 6 จึงเป็นวินัยของศฤงฆ์ที่สมาชิกในครอบครัวไทยควรปฏิบัติตามเพื่อสร้างครอบครัวอันพึงประสงค์ โปรแกรมกิจกรรมที่บทความต้องการนำเสนอ เป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการอบรมที่เกี่ยวข้องกับสร้างสุขในครอบครัวได้เป็นอย่างดี เพราะหลักปฏิบัติในทศ 6 มุ่งเน้นการสร้างความรัก ความเข้าใจและสัมพันธ์ภาพอันดีของสมาชิกในครอบครัวอย่างชัดเจน

รายการอ้างอิง

กฎหมายกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550.สืบค้น 6 มิถุนายน 2564,จาก <http://law.m-society.go.th/law2016/law/view/34>

- กรมสุขภาพจิต.ข่าวจากหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต .(2563.).สืบค้น 6 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30401>
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2562). *นิยามและประเภทครอบครัว*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2564, จาก <https://infocenter.nationalhealth.or.th/sites/default/files/นิยามและประเภทครอบครัว.pdf>
- จิตาภา การค้า (2561). *โครงการเสริมสร้างครอบครัวอบอุ่นเข้มแข็ง*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2564, จาก <https://localfund.happynetwork.org/project/27353>
- จินตนา ลีละไกรวรรณ, วรรณภา นิवासะวัต, นิลาวรรณ ฉันทะปรีดา และศุภวัฒน์การ วงศ์นวนสุ. (2551). *การเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันของคนต่างรุ่นวัยในระบบสังคมไทย*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัด จันกิเสน (2020). *10 ปรากฏการณ์ที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยในระยะเวลา 15 ปีข้างหน้า*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2564, จาก The Standard. <https://thestandard.co/>
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน (2554). ฉบับออนไลน์. สืบค้น 6 มิถุนายน 2564,จาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- พาพร เทพยสุวรรณ (2562). *10 วิธีทำให้ครอบครัวมีความสุข*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2564, จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9610000080139>
- พรฤดี นิธิรัตน์, ราตรี อร่ามศิลป์, คณินนิตย์ พงษ์สิทธิถาวร, ดลใจ จองพานิช และกมลวรรณ ตาตะคุ. (2558).ผลของโปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพจิตครอบครัวสามวัยต่อการรับรู้ทบทของสมาชิกและสัมพันธภาพในครอบครัว.*วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า*, 32(1), 18-33.
- Family (sociology). (n.d.). *Mosby's Medical Dictionary* (8th edition). (2009). สืบค้น 30 พฤษภาคม 2564,จาก จาก [https://medical-dictionary.thefreedictionary.com/Family+\(sociology](https://medical-dictionary.thefreedictionary.com/Family+(sociology)
- ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. (2563). *โครงการครอบครัวอบอุ่นใจ*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2564, จาก <https://jvnc.coj.go.th/th/page/item/index/id/1>

- สำนักงานกฎหมายธนุ. (2564). *คดีครอบครัว*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2564, จาก <http://thanulaw.com/index.php/lawsuit/familycase>
- สำนักข่าวไทย. (2561). *ไทยยังติดอันดับสถิติรุนแรงในครอบครัว1ใน10ของโลก*. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2564 มิถุนายน 2564, จาก <https://tna.mcot.net/tna-253887>
- สมพร อภิชาติ. (2562). *โครงการเสริมพลังครอบครัวอบอุ่น สุขภาพจิตดี มีความสุข*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2564, จาก <https://localfund.happynetwork.org/project/42822/finalreport>
- Brainfit. (2021). *4 วิธีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่อบอุ่นในครอบครัว*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.brainfit.co.th/th/blog-th/4-วิธีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่อบอุ่นในครอบครัว>
- Charoensuthipan, P. (2019). *Domestic violence reports soar in 2019*. The Bangkok Post. สืบค้น 6 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1614218/domestic-violence-reports-soar-in-2019>
- Ott Chan. (2563). *รวมข้อมูลติดต่อองค์กรต่างๆ เมื่อเกิดเหตุที่เยาวชนต้องการความช่วยเหลือ*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.parentsone.com/save-child-community-for-everyone/>

